

ΣΥΧΝΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΤΟΥ Ν. 4990/2022

1. Τι είναι η εξωτερική αναφορά;

Η προφορική ή γραπτή ή μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας παροχή πληροφοριών προς την Επιτροπή Ανταγωνισμού (εφεξής Ε.Α. ή Αρχή) σχετικά με παραβιάσεις του **ενωσιακού** δικαίου για την προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού, και συγκεκριμένα των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Σ.Λ.Ε.Ε.), οι οποίες εμπίπτουν στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του ν. 4990/2022.

2. Ποια πρόσωπα μπορούν να υποβάλουν εξωτερική αναφορά στην Ε.Α.;

Εξωτερική αναφορά στην Ε.Α. μπορεί να υποβάλει οποιοδήποτε πρόσωπο απέκτησε πληροφορίες σχετικά με παραβιάσεις των άρθρων 101 και 102 Σ.Λ.Ε.Ε., εντός του εργασιακού του πλαισίου, δηλαδή στο πλαίσιο τρεχουσών, παλαιότερων ή προσδοκώμενων εργασιακών δραστηριοτήτων, ανεξαρτήτως της φύσης τους, στον ιδιωτικό ή στο δημόσιο τομέα.

Ειδικότερα το πρόσωπο αυτό θα μπορούσε να είναι:

- α) υπάλληλος καθώς και εργαζόμενος με οποιουδήποτε είδους σχέση εργασίας ή απασχόληση, στον ιδιωτικό ή στο δημόσιο τομέα,
- β) μη μισθωτός, αυτοαπασχολούμενος, σύμβουλος ή εργαζόμενος κατ' οίκον,
- γ) μέτοχος ή πρόσωπο που ανήκει στο διοικητικό, διαχειριστικό ή εποπτικό όργανο μιας επιχείρησης,
- δ) εθελοντής και αμειβόμενος ή μη αμειβόμενος ασκούμενος,
- ε) εργαζόμενος υπό την εποπτεία και τις οδηγίες αναδόχων, υπεργολάβων και προμηθευτών,
- στ) άτομο του οποίου η εργασιακή σχέση έχει λήξει, για οποιονδήποτε λόγο, ή δεν έχει ακόμη ξεκινήσει και οι πληροφορίες σχετικά με παραβιάσεις έχουν αποκτηθεί κατά τη διαδικασία πρόσληψης ή σε άλλο στάδιο διαπραγμάτευσης πριν από τη σύναψη σύμβασης.

3. Πριν υποβάλλω εξωτερική αναφορά στην Ε.Α. για μια υπόθεση, πρέπει να έχω ήδη υποβάλει εσωτερική αναφορά στον Φορέα μου;

Όχι. Η υποβολή εξωτερικής αναφοράς μπορεί να γίνει και απευθείας στην Ε.Α. χωρίς την προηγούμενη υποβολή εσωτερικής αναφοράς στην περίπτωση που εύλογα θεωρείτε ότι δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί αποτελεσματικά η αναφορά σας στο εσωτερικό του Φορέα σας ή ότι υπάρχει κίνδυνος να υποστείτε αντίποινα εντός του εργασιακού σας πλαισίου ή ο Φορέας σας δεν διαθέτει δίαυλο υποβολής εσωτερικών αναφορών.

4. Για ποιες παραβιάσεις μπορώ να υποβάλω εξωτερική αναφορά στην Ε.Α.;

Εξωτερική αναφορά στην Ε.Α. μπορείτε να υποβάλετε, σύμφωνα με τα άρθρα 4 και 11 του ν. 4990/2022 για παραβιάσεις του **ενωσιακού** δικαίου περί ανταγωνισμού, ήτοι παραβιάσεις των άρθρων 101 και 102 της Σ.Λ.Ε.Ε..

Αν μια αναφορά αφορά σε παραβιάσεις μόνο των αντίστοιχων εθνικών διατάξεων (άρθρα 1, 1^Α ή 2 ν. 3959/2011), η αναφορά σας δεν υπάγεται στο πεδίο προστασίας του ν. 4990/2022 και θεωρείται ως

γενική πληροφόρηση της Ε.Α. για τη σχετική αγορά (βλ. ερώτηση 13). Για τις εναλλακτικές δυνατότητες ενημέρωσης της Ε.Α., βλ. ερώτηση 11.

5. Υπάρχουν εξαιρέσεις από το πεδίο εφαρμογής του ν. 4990/2022;

Ο ν. 4990/2022 δεν εφαρμόζεται για την προστασία προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις που άπτονται ζητημάτων άμυνας ή ασφάλειας, με την επιφύλαξη όσων ορίζονται στις υποπερ. αα), αδ) και αστ) της περ. α) του άρθρου 4 του ν. 4990/2022. Επίσης ο ν. 4990/2022 δεν θίγει την εφαρμογή διατάξεων σχετικά με:

α) την προστασία των διαβαθμισμένων πληροφοριών,

β) την προστασία του δικηγορικού και του ιατρικού απορρήτου,

γ) το απόρρητο των δικαστικών διασκέψεων ή άλλων διαδικασιών που από την κείμενη νομοθεσία ορίζονται ως απόρρητες,

δ) τους κανόνες ποινικής δικονομίας,

ε) την άσκηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων που αφορούν στην παροχή συμβουλών από τους εκπροσώπους τους ή τις συνδικαλιστικές ενώσεις τους, καθώς και την προστασία έναντι κάθε αδικαιολόγητου επιζήμιου μέτρου, η οποία απορρέει από τις εν λόγω διαβουλεύσεις, καθώς και την αυτονομία των κοινωνικών εταιριών και το δικαίωμά τους να συνάπτουν συλλογικές συμβάσεις.

Επιπλέον, δεν εφαρμόζεται σε ορισμένες πράξεις για τις οποίες ισχύουν ειδικοί κανόνες περί αναφοράς παραβιάσεων. Πρόκειται για τομεακές πράξεις της Ένωσης του Μέρους ΙΙ του Παραρτήματος του ν. 4990/2022, οι οποίες δεν σχετίζονται με το δίκαιο ανταγωνισμού. Οι διατάξεις του νόμου εφαρμόζονται στον βαθμό που ένα ζήτημα δεν ρυθμίζεται υποχρεωτικά στις εν λόγω τομεακές πράξεις της Ένωσης.

6. Μπορώ να υποβάλω ανώνυμη αναφορά;

Βεβαίως. Κατά την υποβολή της αναφοράς σας (εγγράφως ή μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας), έχετε τη δυνατότητα να διατηρήσετε την ανωνυμία σας, εφόσον το επιθυμείτε, ωστόσο η ενημέρωσή σας σχετικά με την πορεία της ανώνυμης αναφοράς σας είναι εφικτή, μόνο στην περίπτωση που η ανώνυμη αναφορά σας έχει υποβληθεί μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας ή μέσω email.

7. Ποιες είναι οι προϋποθέσεις προστασίας μου;

Προϋποθέσεις προστασίας σας στο πλαίσιο του ν. 4990/2022, είναι να είχατε, κατά τον χρόνο υποβολής της αναφοράς, βάσιμους λόγους να θεωρείτε ότι οι πληροφορίες σχετικά με τις αναφερόμενες παραβιάσεις ήταν αληθείς, συνιστούν παραβίαση του ενωσιακού δικαίου και εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 4 του ν. 4990/2022.

8. Πώς μπορώ να υποβάλω αναφορά στην Ε.Α.;

Μπορείτε να υποβάλετε αναφορά στην Ε.Α. με τους κάτωθι τρόπους:

- **Ηλεκτρονικά:** μέσω της ειδικά διαμορφωμένης ηλεκτρονικής πλατφόρμας Whistleblower της Ε.Α., η οποία είναι εγκατεστημένη στον ιστότοπο της Ε.Α. (<https://www.epant.gr/whistleblowing>)

- **Εγγράφως:** υποβολή της αναφοράς
 - ο αυτοπροσώπως ή ταχυδρομικά στην έδρα της Ε.Α. (Κότσικα 1^Α, Αθήνα 10434), σε κλειστό φάκελο που φέρει την ένδειξη «**Εξωτερική Αναφορά του ν. 4990/2022**» ή άλλη ένδειξη που να υποδηλώνει ότι η αναφορά εμπίπτει στις διατάξεις του ν. 4990/2022 που αφορούν στον εξωτερικό δίαυλο της Ε.Α.,
 - ο με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (email) στην ηλεκτρονική διεύθυνση: external.whistle@epant.gr.
- **Προφορικά:** μέσω προσωπικής συνάντησής σας με εξουσιοδοτημένο στέλεχος της Ε.Α. κατόπιν σχετικού αιτήματός σας στην ηλεκτρονική διεύθυνση external.whistle@epant.gr ή στην ηλεκτρονική πλατφόρμα της Ε.Α. ή στην τηλεφωνική γραμμή 2108809166 (Δευτέρα - Παρασκευή 09:00 έως 14:00). Στην περίπτωση αυτή, η αναφορά σας θα ηχογραφηθεί και θα μεταγραφεί πλήρως και ακριβώς σε πρακτικά, τα οποία εν συνεχεία θα ελέγξετε και θα υπογράψετε.

9. Ποια διαδικασία ακολουθείται μετά την υποβολή της αναφοράς μου και πώς ενημερώνομαι σχετικά;

- Η Ε.Α. προβαίνει στις ακόλουθες ενέργειες: Επιβεβαιώνουμε την παραλαβή της αναφοράς σας εντός επτά (7) εργάσιμων ημερών από την παραλαβή, εφόσον αυτό είναι εφικτό, εκτός αν μας ζητήσετε να μη σας ενημερώσουμε ή η Ε.Α. εύλογα κρίνει ότι η επιβεβαίωση παραλαβής της αναφοράς θέτει σε κίνδυνο την προστασία της ταυτότητάς σας.
- Διενεργείται αξιολόγηση της αναφοράς σας και, αναλόγως, αυτή:
 - ο διερευνάται αυτεπαγγέλτως από την Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού κατά τη σειρά των προτεραιοτήτων της, ή
 - ο τίθεται στο αρχείο, ή
 - ο διαβιβάζεται με ασφαλή τρόπο στα αρμόδια εθνικά ή ενωσιακά όργανα σε περίπτωση αναρμοδιότητας της Ε.Α.. Αν η αναφορά αφορά σε παραβίαση που εμπίπτει στο καθ' ύλην και προσωπικό πεδίο εφαρμογής του ν. 4990/2022 (άρθρα 4 και 6), η αναφορά σας διαβιβάζεται στην Εθνική Αρχή Διαφάνειας ως εξωτερικό δίαυλο τέτοιων αναφορών. Σε κάθε άλλη περίπτωση, διαβιβάζεται στους αρμόδιους φορείς.

Σε κάθε περίπτωση, η Ε.Α. μπορεί να επανέλθει με ερωτήσεις για την παροχή διευκρινήσεων ή πρόσθετων πληροφοριών, θέτοντάς σας σχετική προθεσμία απάντησης.

- Σας ενημερώνουμε για τις ενέργειες που αναλαμβάνονται σε σχέση με την αναφορά σας και το τελικό αποτέλεσμα, εντός των προβλεπόμενων προθεσμιών.

10. Ποιες εναλλακτικές δυνατότητες έχω για να ενημερώσω την Ε.Α. για παραβάσεις του δικαίου ελεύθερου ανταγωνισμού;

Τα υφιστάμενα συστήματα ενημέρωσης της Ε.Α. από πολίτες και επιχειρήσεις εξακολουθούν να ισχύουν παράλληλα με το πλαίσιο αναφορών του ν. 4990/2022. Εκτός από την υποβολή αναφοράς του ν. 4990/2022, μπορείτε:

- **Να υποβάλετε καταγγελία σύμφωνα με το άρθρο 36 του ν. 3959/2011 στην Ε.Α.:** Στην περίπτωση της υποβολής καταγγελίας πρέπει να πληρούται ορισμένος τύπος και τρόπος υποβολής, σύμφωνα με σχετική

Ανακοίνωση και το Έντυπο Καταγγελίας που είναι διαθέσιμα στον ιστότοπο της Ε.Α. (<https://www.epant.gr/nomothesia/nomothesia-antagonismou/kataggelies.html>). Η καταγγελία σας μπορεί να περιλαμβάνει **αίτημα ανωνυμίας**, το οποίο η Ε.Α. είναι υποχρεωμένη να σεβαστεί.

Οι καταγγελίες του άρθρου 36 ν. 3959/2011 διερευνώνται βάσει της σειράς προτεραιότητας που λαμβάνουν σύμφωνα με το σύστημα μοριοδότησης της Ε.Α.. Επιπλέον, εξασφαλίζεται μια σειρά δικονομικών δικαιωμάτων για τον καταγγέλλοντα, ο οποίος κλητεύεται ενώπιον της Ε.Α. και συμμετέχει ως διάδικος στη συζήτηση επί της καταγγελίας του.

Προσοχή: Αν (α) δεν τηρηθεί ο συγκεκριμένος τύπος και τρόπος υποβολής κατά τα ανωτέρω ή/και (β) υποβληθεί ανωνύμως στην Ε.Α., τότε η καταγγελία θεωρείται ως γενική πληροφόρηση για την αγορά, δεν λαμβάνει σειρά προτεραιότητας και δεν γεννά σχετικά δικονομικά δικαιώματα.

Για περισσότερες πληροφορίες για τον τύπο και τρόπο υποβολής καταγγελίας του άρθρου 36, επισκεφθείτε την ιστοσελίδα της Ε.Α. <https://www.epant.gr/nomothesia/nomothesia-antagonismou/kataggelies.html>

- **Να υποβάλετε αίτηση υπαγωγής στο πρόγραμμα επιείκειας της Ε.Α.:** Αιτήσεις επιείκειας υποβάλλονται από επιχειρήσεις, ενώσεις επιχειρήσεων και φυσικά πρόσωπα, που έχουν εμπλακεί σε συμπράξεις καρτελικής φύσεως. Προσοχή: αιτήσεις επιείκειας από άλλα, μη εμπλεκόμενα πρόσωπα ή επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων, δεν γίνονται δεκτές και θεωρούνται από την Ε.Α. είτε ως καταγγελίες του άρθρου 36 (εφόσον πληρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις), είτε ως γενικές πληροφορίες σχετικά με την αγορά.

Για περαιτέρω πληροφορίες αναφορικά με το πρόγραμμα επιείκειας και τις προϋποθέσεις υπαγωγής σε αυτό, επισκεφθείτε την ιστοσελίδα της ΕΑ <https://www.epant.gr/nomothesia/nomothesia-antagonismou/programma-epieikias.html>

11. Πώς προστατεύονται τα προσωπικά μου δεδομένα;

Οι εξωτερικές αναφορές που υποβάλλονται στην Ε.Α. είναι πάντα εμπιστευτικές και προς τον σκοπό αυτό το εξουσιοδοτημένο προσωπικό της Ε.Α.:

- δεν αποκαλύπτει, σε οποιονδήποτε τρίτο, καθώς και σε μη εξουσιοδοτημένα πρόσωπα, δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και κάθε είδους πληροφορίες που οδηγούν, άμεσα ή έμμεσα, στην ταυτοποίησή σας, εκτός αν συγκατατεθείτε ρητά,
- αξιοποιεί τα κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα, όπως τεχνικές ψευδωνυμοποίησης, κατά την διαχείριση της αναφοράς σας,
- διασφαλίζει την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, στο πλαίσιο οποιασδήποτε επεξεργασίας, η οποία λαμβάνει χώρα δυνάμει του ν. 4990/2022 και ιδίως, κάθε πληροφορίας σχετικής με παραβιάσεις στο πλαίσιο εξωτερικών αναφορών,
- σε περίπτωση που απαιτηθεί, διαβιβάζει σε άλλες αρμόδιες εποπτικές και ανακριτικές αρχές τις πληροφορίες που διαλαμβάνονται στις αναφορές, οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως αποδεικτικά μέσα σε διοικητικές, αστικές και ποινικές έρευνες και διαδικασίες, υπό τις προϋποθέσεις που θέτει η νομοθεσία, ήτοι παρ. 2 και 3 του άρθρου 14 του ν. 4990/2022.

Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να επισκεφθείτε την Πολιτική Προστασίας Δεδομένων Εξωτερικού Διαύλου, η οποία είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα της Ε.Α. <https://www.epant.gr/whistleblowing>.

12. Υπάρχουν περιπτώσεις που αίρεται η προστασία της ταυτότητάς μου και της εμπιστευτικότητας της αναφοράς μου;

Κατ' εξαίρεση η ταυτότητά σας και κάθε άλλη πληροφορία μπορεί να αποκαλύπτεται μόνο στις περιπτώσεις που απαιτείται από το ενωσιακό ή εθνικό δίκαιο, στο πλαίσιο ερευνών αρμόδιων αρχών ή στο πλαίσιο δικαστικών διαδικασιών, και εφόσον αυτή είναι αναγκαία για την εξυπηρέτηση των σκοπών του ν. 4990/2022 ή για τη διασφάλιση των υπερασπιστικών δικαιωμάτων του αναφερομένου, εφόσον προηγηθεί έγγραφη ενημέρωσή σας σχετικά με τους λόγους αποκάλυψης της ταυτότητάς σας και υπό τους όρους που προβλέπονται στην παρ.3 του άρθρου 14 του ν. 4990/2022.

13. Τι συμβαίνει σε περίπτωση που η αναφορά μου δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ν. 4990/2022;

Στην περίπτωση που η αναφορά σας δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ν. 4990/2022 τότε είτε διαβιβάζεται στις αρμόδιες αρχές είτε αρχειοθετείται με παράλληλη σχετική ενημέρωσή σας. Περαιτέρω, επισημαίνεται ότι:

- Εάν προκύπτουν ενδείξεις τέλεσης αξιόποινης πράξης που διώκεται αυτεπαγγέλτως τότε η αναφορά σας διαβιβάζεται στις αρμόδιες εισαγγελικές αρχές με προηγούμενη σχετική ενημέρωσή σας.
- Εάν η αναφορά σας αφορά σε παράβαση των εθνικών διατάξεων περί ελεύθερου ανταγωνισμού (άρθρα 1, 1^Α, 2 του ν. 3959/2011), η Ε.Α. είναι αρμόδια και μπορεί να διενεργήσει αυτεπάγγελτο έλεγχο κατά τη σειρά των προτεραιοτήτων της.

Στις παραπάνω περιπτώσεις δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις προστασίας του ν. 4990/2022.

14. Τι είναι τα αντίποινα και ποιες οι κυριότερες μορφές τους;

Ως αντίποινα νοούνται οποιεσδήποτε άμεσες ή έμμεσες πράξεις ή παραλείψεις, οι οποίες λαμβάνουν χώρα στο εργασιακό σας περιβάλλον και προκαλούν ή ενδέχεται να σας προκαλέσουν αδικαιολόγητη ζημία ή να σας θέσουν σε μειονεκτική θέση, και συνδέονται με εξωτερική αναφορά.

Ενδεικτικά, τα αντίποινα μπορούν να λάβουν τις κάτωθι μορφές:

- παύση, απόλυση ή άλλα ισοδύναμα μέτρα,
- υποβιβασμός, παράλειψη ή στέρηση προαγωγής,
- αφαίρεση καθηκόντων, αλλαγή τόπου εργασίας, μείωση μισθού, μεταβολή του ωραρίου εργασίας,
- στέρηση κατάρτισης,
- αρνητική αξιολόγηση επιδόσεων ή αρνητική επαγγελματική σύσταση,
- επίπληξη, επιβολή πειθαρχικού ή άλλου μέτρου,
- καταναγκασμός, εκφοβισμός, παρενόχληση ή περιθωριοποίηση,
- διάκριση ή άδικη αντιμετώπιση,
- μη μετατροπή σύμβασης προσωρινής απασχόλησης σε μόνιμη,

- μη ανανέωση ή πρόωρη διακοπή σύμβασης προσωρινής απασχόλησης,
- σκόπιμη βλάβη, περιλαμβανομένης προσβολής της φήμης, ιδίως στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ή οικονομική ζημία, περιλαμβανομένης επιχειρηματικής ζημίας και απώλειας εισοδήματος,
- καταχώριση σε λίστα ανεπιθύμητων («μαύρη λίστα»), βάσει τομεακής ή κλαδικής επίσημης ή ανεπίσημης συμφωνίας, που μπορεί να συνεπάγεται ότι το πρόσωπο δεν πρόκειται να βρει θέση εργασίας στον τομέα ή στον κλάδο στο μέλλον,
- πρόωρη διακοπή ή ακύρωση σύμβασης για εμπορεύματα ή υπηρεσίες,
- ανάκληση ή ακύρωση διπλώματος ή αδείας,
- παραπομπή για ψυχιατρική ή ιατρική παρακολούθηση,
- άρνηση ή στέρηση παροχής εύλογων προσαρμογών σε άτομα με αναπηρία.

15. Σε ποιες περιπτώσεις υποβολής αναφοράς δεν έχω ευθύνη;

Τα πρόσωπα που υποβάλλουν αναφορά δεν έχουν ευθύνη:

α) σε σχέση με την απόκτηση πληροφοριών ή την πρόσβαση στις πληροφορίες που αναφέρονται, εκτός αν η ανωτέρω απόκτηση ή πρόσβαση αποτελεί αδίκημα που τιμωρείται αυτοτελώς από τις ισχύουσες ποινικές διατάξεις.

β) σε δικαστικές διαδικασίες μεταξύ άλλων για συκοφαντική δυσφήμιση, προσβολή δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, παραβίαση υποχρέωσης τήρησης απορρήτου, παραβίαση κανόνων για την προστασία δεδομένων, αποκάλυψη εμπορικού απορρήτου ή σε περιπτώσεις αιτήσεων αποζημίωσης βάσει του ιδιωτικού, δημοσίου και εργατικού δικαίου, εφόσον είχαν βάσιμους λόγους να πιστεύουν ότι η αναφορά τους ήταν απαραίτητη για να αποκαλυφθεί η παραβίαση.

γ) σε περίπτωση αναφοράς που περιλαμβάνει εμπορικά απόρρητα, εφόσον η αναφορά θεωρείται νόμιμη υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 1 του ν. 4605/2019.

Εάν κατά των προσώπων που έχουν υποβάλει αναφορά, έχει ασκηθεί ποινική, πειθαρχική, διοικητική ή αστική διαδικασία για την αναφερόμενη παραβίαση, αυτή αναστέλλεται έως ότου ολοκληρωθεί η διερεύνηση της αναφοράς.

Εάν τα πρόσωπα που έχουν υποβάλει αναφορά είναι συμμετοχοί σε παραβάσεις που συνιστούν ποινικά αδικήματα των άρθρων 235 έως 260, 390 και 396 ΠΚ, απαλλάσσονται από πειθαρχικές και διοικητικές κυρώσεις εφόσον συμβάλουν ουσιωδώς με αναγγελία στις αρχές στην αποκάλυψη συμμετόχων στις πράξεις αυτές σύμφωνα με τις παρ. 2 και 3 του άρθρου 263Α του Ποινικού Κώδικα.

16. Προβλέπονται μέτρα στήριξης έναντι αντιποίνων;

Σε περίπτωση που υποβάλλετε αναφορά στην Ε.Α. δικαιούστε στήριξη έναντι αντιποίνων και ειδικότερα:

- δωρεάν παροχή νομικών συμβουλών, αναφορικά με τις διαδικασίες και τα μέσα έννομης προστασίας έναντι των αντιποίνων, ενώπιον οποιασδήποτε Αρχής, καθώς και δωρεάν νομική συνδρομή, από κατάλογο νομικών του οικείου δικηγορικού συλλόγου,

- δωρεάν παροχή ψυχολογικής υποστήριξης από κατάλογο ψυχιάτρων και ψυχολόγων που καταρτίζεται από το Υπουργείο Υγείας.

17. Σε περίπτωση που υποστώ αντίποινα τι προβλέπεται από τον ν. 4990/2022;

Σε περίπτωση που σας επιβληθούν αντίποινα εξαιτίας της υποβολής αναφοράς στην Ε.Α. ισχύουν τα κάτωθι:

- Δικαιούσθε πλήρους αποζημίωσης για τις ζημίες που έχετε υποστεί.
- Σε περίπτωση διαδικασίας ενώπιον δικαστηρίου ή άλλης Αρχής σχετικά με βλάβη την οποία έχετε υποστεί και εφόσον αποδεικνύετε ότι προβήκατε σε αναφορά και έχετε υποστεί βλάβη, τεκμαίρεται ότι η βλάβη προκλήθηκε ως αντίποινα για την αναφορά.
- Μέτρα που επιβλήθηκαν ως αντίποινα είναι άκυρα.
- Μπορείτε να ζητήσετε επαναφορά των πραγμάτων στην κατάσταση που βρίσκονταν πριν από την επιβολή των αντίποινων, εφόσον αυτό είναι αντικειμενικά δυνατό και δεν καθίσταται δυσανάλογα επαχθές για τον υπόχρεο.
- Η καταγγελία σύμβασης εργασίας που έχει τη μορφή αντιποίνων είναι σε κάθε περίπτωση άκυρη.

18. Πώς αντιμετωπίζεται η υποβολή ψευδών αναφορών;

Προβλέπεται ποινή φυλάκισης δύο (2) τουλάχιστον ετών και χρηματική ποινή για τα πρόσωπα τα οποία εν γνώσει τους προέβησαν σε ψευδείς αναφορές, ενώ δεν αποκλείεται ευθύνη τους σύμφωνα και με άλλες διατάξεις.

19. Τι δικαιώματα έχει ο αναφερόμενος;

Ο αναφερόμενος έχει πρόσβαση σε όλα τα ένδικα βοηθήματα και ένδικα μέσα και απολαμβάνει τα δικαιώματα της δίκαιης δίκης και ιδίως, το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής σε αμερόληπτο δικαστήριο, καθώς και το τεκμήριο αθωότητας και τα δικαιώματα υπεράσπισης, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος ακρόασης και του δικαιώματος πρόσβασης στον φάκελό του.

Η ταυτότητα του αναφερόμενου προστατεύεται, όπως και του αναφέροντος, καθ' όλη τη διάρκεια ερευνών που κινήθηκαν από την αναφορά.

20. Ποιες είναι οι κυρώσεις που προβλέπονται για όσους παρεμποδίζουν την υποβολή αναφοράς, προβαίνουν σε αντίποινα ή παραβιάζουν την εμπιστευτικότητα της ταυτότητας του αναφέροντος;

Για τις ανωτέρω περιπτώσεις προβλέπεται ποινή φυλάκισης και χρηματική ποινή, ενώ δεν αποκλείεται και ευθύνη των προσώπων αυτών σύμφωνα με άλλες διατάξεις.

21. Ποιο είναι το καθεστώς απορρήτου αναφορών και επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο του ν. 4990/2022;

Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των αναφερόντων, αναφερόμενων και κάθε τρίτου που κατονομάζεται στην αναφορά ή προσωπικά δεδομένα που δύνανται να προκύψουν από τα μέτρα παρακολούθησης των αναφορών επεξεργάζονται σύμφωνα με τις κατωτέρω προϋποθέσεις:

Οποιαδήποτε επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που διενεργείται στο πλαίσιο της παραλαβής και διαχείρισης αναφορών παραβιάσεων ενωσιακού δικαίου, συμπεριλαμβανομένης της ανταλλαγής ή της διαβίβασης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τις αρμόδιες αρχές, πραγματοποιείται σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της Οδηγίας 95/46/ΕΚ [Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων, Γ.Κ.Π.Δ. (L 119)] και τον ν. 4624/2019 (Α' 137), με την επιφύλαξη των ειδικότερων προβλέψεων του ν. 4990/2022 και ειδικότερων ρυθμίσεων που αφορούν στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τις αρμόδιες αρχές.

Κάθε επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, που λαμβάνει χώρα στο ως άνω πλαίσιο, διενεργείται για την εκπλήρωση της υποχρέωσης καθιέρωσης διαύλων αναφορών και λήψης των αναγκαίων μέτρων για την παρακολούθησή τους. Στην έννοια της ανωτέρω επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα υπάγεται, ιδίως, κάθε πληροφορία σχετική με παραβιάσεις στο πλαίσιο εσωτερικών και εξωτερικών αναφορών, συμπεριλαμβανομένης της ανταλλαγής ή διαβίβασής τους. Επιτρέπεται η διαβίβαση στις αρμόδιες εποπτικές και ανακριτικές αρχές των πληροφοριών που διαλαμβάνονται στις αναφορές, οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως αποδεικτικά μέσα σε διοικητικές, αστικές και ποινικές έρευνες και διαδικασίες.

Πιο συγκεκριμένα, ως προς την υποχρέωση εμπιστευτικότητας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του αναφέροντος ισχύουν τα ακόλουθα:

- Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και κάθε είδους πληροφορίες δύνανται να οδηγήσουν, άμεσα ή έμμεσα, στην ταυτοποίηση του αναφέροντος, δεν αποκαλύπτονται σε οποιονδήποτε άλλον πέρα από τα εξουσιοδοτημένα μέλη του προσωπικού που είναι αρμόδια να λαμβάνουν, ή να παρακολουθούν τις αναφορές, εκτός αν συγκατατεθεί σχετικά ο αναφέρων. Προς τον σκοπό αυτόν, κατά την παρακολούθηση της αναφοράς και την επικοινωνία με τις αρμόδιες αρχές, οι φορείς που παραλαμβάνουν τις αναφορές, όπως η Ε.Α. ως εξωτερικός δίαυλος αναφορών, οφείλουν να λαμβάνουν τα κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα, όπως τεχνικές ψευδωνυμοποίησης.
- Η ταυτότητα του αναφέροντος και κάθε άλλη πληροφορία μπορεί να αποκαλύπτεται μόνο στις περιπτώσεις που απαιτείται από το ενωσιακό ή εθνικό δίκαιο, στο πλαίσιο ερευνών αρμόδιων αρχών ή στο πλαίσιο δικαστικών διαδικασιών, και εφόσον αυτή είναι αναγκαία για την εξυπηρέτηση των σκοπών του ν. 4990/2022 ή για τη διασφάλιση των υπερασπιστικών δικαιωμάτων του αναφερομένου. Οι ως άνω αποκαλύψεις γίνονται αφού προηγηθεί έγγραφη ενημέρωση του αναφέροντος σχετικά με τους λόγους αποκάλυψης της ταυτότητάς του και λοιπών εμπιστευτικών στοιχείων, εκτός αν η ενημέρωση αυτή υπονομεύει τις έρευνες ή τις δικαστικές διαδικασίες. Αδικοιολόγητη παράλειψη της ενημέρωσης συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα, για τους υπαγόμενους σε διατάξεις πειθαρχικού δικαίου. Μετά από την ενημέρωση, ο αναφέρων δικαιούται να υποβάλει εγγράφως παρατηρήσεις προς την αρχή που προβαίνει στην αποκάλυψη, οι οποίες δεν γνωστοποιούνται σε κανέναν. Εξαιρετικά, στην περίπτωση που δεν κρίνονται επαρκείς οι προβαλλόμενοι λόγοι των παρατηρήσεων, δεν εμποδίζεται η αποκάλυψη της ταυτότητας και των λοιπών εμπιστευτικών στοιχείων του αναφέροντος. Δεν θίγονται περαιτέρω διασφαλίσεις της ταυτότητας του αναφέροντος και των πληροφοριών από τις οποίες μπορεί αυτή να συναχθεί, που προβλέπονται από ειδικές διατάξεις ενωσιακού ή εθνικού δικαίου.

- Στις περιπτώσεις που οι αναφορές παραβιάσεων συμπεριλαμβάνουν εμπορικά απόρρητα, οι αρμόδιες αρχές, όπως και η Ε.Α., μεριμνούν ώστε να μην χρησιμοποιούν ούτε να αποκαλύπτουν τα εμπορικά απόρρητα πέρα από το μέτρο που είναι αναγκαίο για την ορθή παρακολούθηση.

Υπεύθυνος επεξεργασίας των δεδομένων για τον εξωτερικό διάυλο αναφοράς του άρθρου 12 του ν. 4990/2022 για παραβιάσεις των άρθρων 101 και 102 Σ.Λ.Ε.Ε. είναι η Ε.Α., η οποία λαμβάνει τα κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα, ώστε, κατά την υποβολή και την παρακολούθηση των αναφορών, να συλλέγονται τα απαιτητά αναγκαία και πρόσφορα για την επίτευξη των σκοπών του ν. 4990/2022 δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία προφανώς δεν σχετίζονται με τον χειρισμό συγκεκριμένης αναφοράς, ή είναι υπερβολικά, δεν συλλέγονται, ή αν έχουν συλλεγεί τυχαία διαγράφονται αμελλητί.

Η Ε.Α., ως υπεύθυνος επεξεργασίας, κατά παρέκκλιση των σχετικών διατάξεων του Γ.Κ.Π.Δ., σύμφωνα με το άρθρο 15 του ν. 4990/2022:

- **δεν παρέχει ενημέρωση** για την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων στον αναφερόμενο και σε κάθε τρίτο πρόσωπο υπό την ιδιότητά του ως υποκειμένου των δεδομένων (περ. Α' της παρ. 1 του άρθρου 5, άρθρα 12 και 13, παρ. 1 έως 4 του άρθρου 14 και άρθρο 34 του Γ.Κ.Π.Δ.) που κατονομάζεται στην αναφορά ή τα προσωπικά δεδομένα του οποίου που προέκυψαν από μέτρα παρακολούθησης και **ιδίως για την πηγή προέλευσης των δεδομένων** τους κατά την περ. στ' της παρ. 2 του άρθρου 14 του Γ.Κ.Π.Δ., κατ' εφαρμογή της παρ. 5 του άρθρου 14 του Γ.Κ.Π.Δ., σε συνδυασμό με το άρθρο 23 του Γ.Κ.Π.Δ., για όσο χρονικό διάστημα απαιτείται και εφόσον κριθεί αναγκαίο για τον σκοπό της πρόληψης και της αντιμετώπισης προσπαθειών παρεμπόδισης της αναφοράς, παρακώλυσης, ματαίωσης ή καθυστέρησης των μέτρων παρακολούθησης, ιδίως όσον αφορά στις έρευνες, ή προσπαθειών ταυτοποίησης των αναφερόντων, καθώς και για την προστασία τους έναντι αντιποιώνων.
- **δύνανται να μην ικανοποιήσει τα δικαιώματα** που παρέχονται από τα άρθρα 15 έως 22 του Γ.Κ.Π.Δ. (ήτοι κατά περίπτωση και με τις προϋποθέσεις του Γ.Κ.Π.Δ. δικαίωμα πρόσβασης, διόρθωσης, διαγραφής, περιορισμού επεξεργασίας, στη φορητότητα των δεδομένων, εναντίωσης, αυτοματοποιημένης λήψης αποφάσεων περιλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ), όταν ασκούνται από τα αναφερόμενα και τρίτα πρόσωπα που κατονομάζονται στην αναφορά, ή προέκυψαν από μέτρα παρακολούθησης για όσο χρονικό διάστημα απαιτείται και εφόσον κριθεί αναγκαίο για τον σκοπό της πρόληψης και της αντιμετώπισης προσπαθειών παρεμπόδισης της αναφοράς, παρακώλυσης, ματαίωσης ή καθυστέρησης των μέτρων παρακολούθησης, ιδίως όσον αφορά στις έρευνες, ή προσπαθειών ταυτοποίησης των αναφερόντων, καθώς και για την προστασία τους έναντι αντιποιώνων.

Στις ως άνω περιπτώσεις περιορισμού των δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων, η Ε.Α. ως υπεύθυνος επεξεργασίας, λαμβάνει όλα τα αναγκαία τεχνικά και οργανωτικά μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των προσώπων. Όταν η Ε.Α. αρνείται την ικανοποίηση των δικαιωμάτων, κατόπιν αιτήματος των υποκειμένων των δεδομένων, χωρίς να ενημερώσει σχετικά με τον λόγο του περιορισμού, το υποκείμενο των δεδομένων δικαιούται να υποβάλει καταγγελία στην Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (Α.Π.Δ.Π.Χ.). Η ως άνω Αρχή μπορεί να ερευνήσει τη συνδρομή των προϋποθέσεων του περιορισμού των δικαιωμάτων και να ενημερώσει σχετικά το υποκείμενο, εφόσον η ενημέρωση αυτή δεν είναι επιζήμια για την εκπλήρωση των σκοπών αυτών.

- **δεν προβαίνει σε ανακοίνωση περιστατικού παραβίασης προς το υποκείμενο των δεδομένων** (παρ. 1 του άρθρου 34 του Γ.Κ.Π.Δ.), εφόσον η ανακοίνωση αυτή μπορεί να αποβεί επιζήμια για τους επιδιωκόμενους σκοπούς του ν. 4990/2022. Ενημερώνει σχετικά την Α.Π.Δ.Π.Χ., η οποία μπορεί,

αφού ερευνήσει τη συνδρομή των λόγων που επικαλείται, να ζητήσει τη διενέργεια της ανακοίνωσης, εφόσον κρίνει ότι δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις για την παράλειψη της ανακοίνωσης.

Περαιτέρω, αναφορικά με την τήρηση των αρχείων των αναφορών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 16 του ν. 4990/2022, οι αναφορές αποθηκεύονται για εύλογο και αναγκαίο χρονικό διάστημα, προκειμένου να είναι ανακτήσιμες και να τηρηθούν οι απαιτήσεις που επιβάλλονται από τον ν. 4990/2022, το ενωσιακό ή εθνικό δίκαιο και πάντως μέχρι την ολοκλήρωση κάθε έρευνας ή δικαστικής διαδικασίας που έχει εκκινήσει ως συνέπεια της αναφοράς σε βάρος του αναφερομένου, του αναφέροντος ή τρίτων προσώπων.